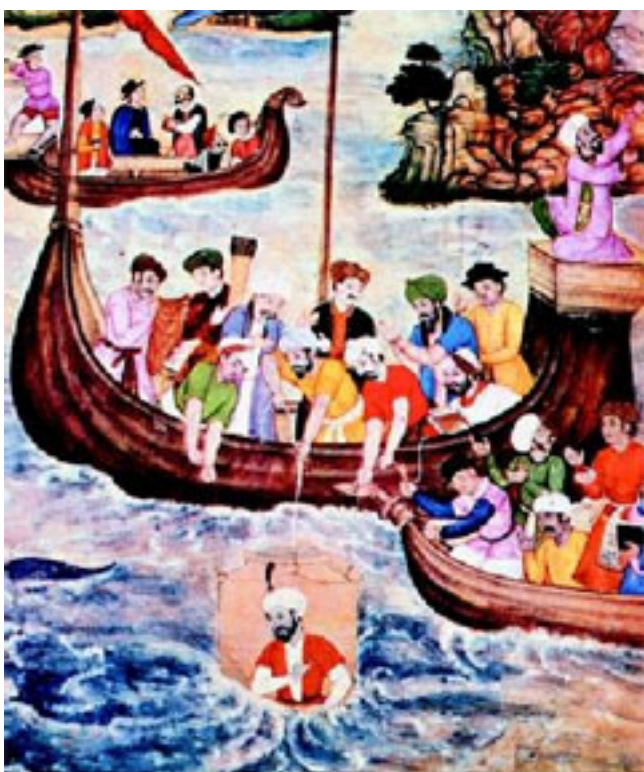

Александар Донски

Во нашата јавност е малку познато дека древните Македонци биле пионери во заштитеното подводно нуркање, т.е. тие биле првиот народ (за кој постојат записи) што направиле еден вид подморница. Првите обиди за заштитено подводно нуркање биле изведувани со помош на големо стаклено своно кое со помош на јажиња било спуштано на морското дно. Внатре во своното се наоѓал нуркачот, кој преку ѕидовите на своното уживал во глет-ката под водата. Во своното имало спроведено континуиран дотур на воздух. Секако дека на ваков начин не можеле да се постигнуваат големи длабочини, но во времето на древнината, тоа сепак се сметало како интересно откритие.

Повеќе истражувачи на историјатот на заштитеното под-водно нуркање ги спомнуваат

Македонците како пионери на вакво-то нуркање. Така, на пример, познатиот океанограф и стручњак за подводно нуркање д-р Стивен Вуд во својот труд “Важни настани во историјата на истражување-то на океаните” јасно пишува дека Македонците биле тие кои први почнале со заштитено подводно нуркање. Тој споменува една индиска сред-но-вековна илустрација на која е прикажано подводното нуркање со помош на големо стаклено своно, што Индијците го наследиле од Македонците. Во врска со ова д-р Вуд пишува:

“Еден од најраните извештаи за употреба на справа што му овозможувала на нуркачот да влезе под водата со извесен степен на заштита и снабденост со воздух кој влегувал во своето за нуркање е онаа што Колимфа ја употребил некаде околу 330 година пред Христа според претходното нуркање под вода на Александар Велики. Ова своно е насликано од еден индиски сликар на минијатура во 1575 година. Сведоштво за вакво своно се појавува и во 13 век во еден француски ракопис под наслов 'Вистинската историја за Александар'.”

Некои недоволно информирани истражувачи сметаат дека заштитеното подводно нуркање од страна на Македонците претставува само обично романтично предание, создадено во Средниот век. Имено, се знае дека во периодот на Средниот век биле создадени повеќе преданија и легенди за Александар. Најверојатно дека овие преданија и легенди биле засновани врз содржината на постари записи или усни преданија од древнината, кои со текот на времето, во Средниот век биле преправани и дополнувани со најразлични фантастични измислици поврзани со неговиот живот, а посебно со неговите патувања. Така, биле создадени романтични легенди и преданија со фантастични мотиви (средби на Александар со разни чудовишта, наоѓање на извор со животворна вода, патувања во непостоечки и чудни земји и сл.). Во тој контекст некои сметаат дека и заштитеното подводно нуркање што го практикувале Македонците било измислица на средновековните автори.

Меѓутоа, ваквите тврдења аргументирано ги демантира научникот д-р Вуд, кој нуди и древни (а не само средновековни) сведоштва за заштитеното подводно нуркање од страна на Македонците. Имено, тој пишува дека уште Аристоел го спомнал ваквото нуркање. Во врска со сето ова, во продолжение на својот труд, д-р Вуд пишува:

“Аристотел во своето дело 'Проблеранта' го опишува системот за подводно нуркање од неговото време, па вели: 'Тие измислија справа преку која нуркачите можеа да дишат. Тоа беше сад, што се спушташе долу и нормално дека не беше полн со вода, туку со воздух, со кој постојано беа снабдувани нурнатите луѓе’”. (Dr Stephen Wood: Diving Bells

"Important Events in Ocean Engineering History - Diving Bells" in Ocean Engineering, Department of Com-mer---ce National Oceanic and Atmospheric Adminis-tra-tion Diving for Science and Tech-no--logy Copyright 1999-2001, S. Wood).

За Аристотел се знае дека бил роден во градот Стагира во Македонија и дека (барем по татко) се смета дека бил Македонец. Се знае и дека токму тој бил главниот учител на Александар Велики Маке-донски. Оттаму, сведоштвото на Аристотел за заштитеното под-водно нуркање (дадено во IV век пред Христа) ги побива мислењата дека тоа било романтична измислица на средновеков-ните автори.

Дека Македонците биле пионери во заштитеното подводно нуркање денес е прифатено од речиси сите релевантни фактори во таа област и по-широко. Така, на пример, во современата позната општа комјутерска енци--к-ло-педија Енкарта (цит. дело, наслов: Diving, underwater) како офици-јален став е спомнат фактот дека токму Македонците биле првите пионери во све-тот во областа на зашти-теното подводно нуркање. Во врска со ова овде чита-ме:

“Подводното нуркање претставува влегување под вода и остану-вање под нејзината површина поради работа или истра-жување. Нуркањето без механичка помош било практикувано уште во древнината поради собирање бисери и сунѓери. Различни начини за снабдување на нуркачот со воздух со цел да му се овозможи подолг престој под водата биле пробани уште во 4 век пред Хрис-та. Се смета дека Александар Велики извршил под-водно нуркање во машина која веројатно била примитивна форма на нур-качко своно, а Аристотел споменува техники кои му овозможувале на нур-качот да диши под водата.”

Заштитеното подводно нуркање од страна на Македонците е илуст-рирано и на една илустрација од 15 век. Конкретно се работи за илустрација од француски ракопис објавен во Руен во 1445 година. Ракописот е познат под насловот “Стара француска проза - романсата за Александар”. Тој е илуст-ри-ран со минијатура на која е претставен Александар Македон-ски како нур-ка под вода во стаклен сад, врзан со јажиња за брод во кој седат двајца. Инте-ресно е тоа што на илустрацијата (која овде ја приложуваме) и Алек-сан-дар и неговите пријатели се облечени во тогашна француска облека. Впро-чем, ваквата практика (ликови од постарата историја да се претста-вуваат во не-соодветна облека, т.е. во облека од времето на настанокот на сликата) е добро позната во историјата на уметноста.

Постои и индиска илустрација од XVI век, на која исто така е прикажан Александар Велики Македонски како нурка облечен во индиска облека.

Да заклучиме дека постојат цврсти докази дека Македонците биле тие кои останале забележани во историјата како пионери во заштитеното под-водно нуркање и ова е прифатено како официјален став од соодветните авторитети во таа област.

Индиска илустрација од XVI век на која е прикажан првиот облик на заштитено подводно нуркање од страна на Македонците